

FORMACIÓ OCUPACIONAL I PROFESSIONAL

1. Contribució de la matèria a la formació del pedagog

Des del punt de vista del perfil professional de la pedagoga i del pedagog, podem considerar diferents competències que conformen llur perfil professional i que, des d'un punt de vista es conformen d'acord amb les accions formatives formals, no formals i informals sota els principis de l'educació permanent que condueixen al necessari aprenentatge al llarg de tota la vida professional.

La intervenció en processos educatius es una de les activitats que sovint ha de fer el pedagog. Inclou la planificació, la execució i l'avaluació de la intervenció amb tasques vinculades com l'anàlisi del context, la detecció de necessitats, l'elaboració de plans, l'ordenació de la seva execució, el seguiment i la verificació de l'impacte. Moltes d'aquestes actuacions tenen a veure amb Formació Professional i Ocupacional i justifiquen àmpliament el que aquesta matèria curricular s'hagi incorporat a la formació del pedagog.

El coneixement teòric i pràctic de la formació ocupacional i professional per part del professional de la Pedagogia, a més de donar-li eines per a la seva activitat diària i per al seu perfeccionament professional, respon a un espai de treball cada vegada més ampli. L'anàlisi de situacions educatives sociolaborals, l'avaluació de programes ocupacionals i professionals, l'assessorament i la formació de formadors, la investigació en formació ocupacional i professional són algunes de les realitats que avalen l'anterior afirmació

2. Objectius en termes de competències que haurà d'assolir l'estudiant

- Conceptualitzar la formació professional i ocupacional en el marc de la inserció laboral i en el context concret i general.

Tenir una visió global i capacitat de resposta a problemes de l'educació actuals

Interpretar teories polítiques, investigacions i informes d'educació

- Analitzar críticament les diferents formes de formació professional i ocupacional que es duen a terme en el nostre context en comparació amb altres possibles maneres d'organitzar-les.

Analitzar críticament la complexitat de la societat actual

Elaborar, assessorar i intervenir en problemes o processos educatius

- Analitzar les característiques bàsiques delsactors de formació ocupacional i professional així com llur formació i desenvolupament professional.

Conèixer els processos d'ensenyament i aprenentatge i la seva complexitat

- Reflexionar, a partir de l'estudi de casos i de la lectura de textos diversos, sobre els conceptes i les pràctiques de formació professional i ocupacional.

Elaborar i avaluar materials didàctics i instruments

3. Continguts

Els continguts de l'assignatura es proposen des d'un posicionament específic sobre la formació professional a la realitat actual del nostre context sociolaboral . Per això, la proposta està oberta a altres consideracions que sota altres perspectives es puguin considerar. La nostra proposta de continguts és la següent:

1. Conceptualització: la formació professional i ocupacional des d'una perspectiva pedagògica.
2. El sistema de formació professional i ocupacional a Catalunya i Espanya.
3. El diferents subsistemes de Formació Professional
4. Els contextos de la Formació Profesional i Ocupacional
5. La formació professional i ocupacional i llur relació amb perfils, competències i qualificacions
6. El disseny curricular a la formació professional i ocupacional.
7. Els actors de la formació professional i ocupacional i llur formació.
8. Tendències i reptes per a la formació en els nous escenaris sociolaborals.

4. Pla de treball per a l'estudiant i assignació de temps

El treball de l'estudiant i del professor s'organitzarà d'acord a tres tipus genèrics d'activitats d'ensenyament-aprenentatge: activitats d'ensenyament-aprenentatge presencial, activitats d'ensenyament-aprenentatge dirigit i activitats d'ensenyament-aprenentatge autònom. L'especificació de cadascuna de les activitats la detallem a continuació

4.1. *Activitats d'ensenyament-aprenentatge presencial*

Les activitats d'ensenyament-aprenentatge presencial podran ser:

- **Activitats en les que el docent és el protagonista principal.** Estem parlant, fonamentalment de les activitats magistrals en les que el docent assumeix un rol actiu sense menystenir la participació de l'estudiant en el procés. La finalitat d'aquestes activitats és la de presentar els continguts, donar instruccions per a la realització d'activitats individuals o grupals o fer altres propostes. Es pot considerar com activitat magistral la participació de persones convidades a l'aula que, eventualment puguin venir a exposar aspectes relacionats amb els continguts que es treballin.
- **Activitats en les que el discent és el protagonista principal.** Ens referim, per una banda a activitats d'aprenentatge cooperatiu, mitjançant les quals els estudiants, en grup, treballen per a l'assoliment d'un aprenentatge. Aquestes activitats estaran estructurades en forma d'activitats concretes, conegudes a l'inici de l'assignatura, que permetran l'aprofundiment dels continguts que el docent faciliti en les activitats magistrals. Per altra banda, també es consideraran les activitats que l'alumne realitzi individualment estant limitades, en aquest cas, a les activitats que es desenvolupin en els moments presencials.

4.2. *Activitats d'ensenyament-aprenentatge dirigit*

Les activitats d'ensenyament-aprenentatge dirigit són les que es realitzen fora de l'aula sota la direcció docent a causa de les tasques que per al desenvolupament de l'assignatura es puguin encomanar. En aquest cas ens referim a:

- Activitats d'aprenentatge cooperatiu, mitjançant les quals els estudiants desenvolupen una determinada tasca en grup per tal d'assolir un objectiu específic respectant una sèrie de principis propis d'aquest tipus d'aprenentatge.
- Activitats d'aprenentatge individual derivades de les tasques que suposin el treball individual dels estudiants.
- Activitats de tutoria individual i col·lectiva presencial o a distància emprant les eines del Campus Virtual de la UAB.

4.3. Activitats d'ensenyament-aprenentatge autònom

Les activitats d'ensenyament-aprenentatge autònom són realitzades fora de l'aula amb la pretensió de ser un complement als aprenentatges que es puguin assolir gràcies a les activitats presencials i dirigides. En aquest sentit, podem considerar que aquestes activitats són transversals i que afecten fonamentalment als estudiants, sense menystenir l'assessorament i la tutoria que pugui oferir el professor en llur desenvolupament. Poden ser activitats d'ensenyament-aprenentatge autònom les següents:

- Estudi personal i preparació dels diferents temes i continguts de l'assignatura.
- Recerca complementaria d'informació per a l'ampliació del temari.
- Realització de lectures complementàries
- Realització de tutories presencials i a distància per a l'ampliació dels temes.

4.4. Cronograma d'activitats

A continuació reproduïm la seqüència d'activitats en funció de les setmanes de docència. Considerem les activitats presencials i dirigides obviant les autònomes pel seu caràcter transversal. Cal esmentar que cada sessió fa referència a una setmana que equival a 2,5 hores de docència presencial.

SESSIO ¹	E-A PRESENCIAL		E-A DIRIGIT	
	Professor	Alumne/grup	Professor	Alumne/grup
1a	Presentació de l'assignatura i Pla de Treball Introducció a la FOP (magistral)	Constitució de grups de treball i realització de la pràctica 1: relació entre formació ocupacional i professional i educació permanent (taller grupal)	Organització de la plataforma informàtica (carpeta de documents, de pràctiques, tutories, transparències, enllaços, fòrum, agenda,)	Lectura Unitat Didàctica sobre <i>La formació ocupacional i professional en el marc de l'educació permanent (individual)</i>
2a	La formació ocupacional i professional en el marc de l'educació permanent	Relació entre F.O. i F.P. i educació permanent: pràctica 1 (taller grupal)		Formalització i lliurament de la pràctica 1 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>
3a	El sistema de Formació Professional actual (magistral)	Relació entre F.O. i F.P. i educació permanent: pràctica 1 (plenari)	Revisió- tutoria grupal de Pràctica 1 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>	Lectura Unitat Didàctica sobre <i>Els subsistemes de formació professional i ocupacional (individual)</i>
4a	El subsistema de formació professional inicial (magistral)	Pràctica 2: anàlisi-comparació d'un element de la formació professional als tres subsistemes (taller grupal)		Revisió Documents Normatius (Llei de les Qualificacions i la Formació Professional)
5a	El subsistemes de formació professional ocupacional i continua (magistral)	Pràctica 2: anàlisi-comparació d'un element de la formació als tres subsistemes (taller grupal) (cont.)		Revisió Documents Normatius (Llei de les Qualificacions i la Formació Professional)
6a		Pràctica 2: anàlisi-comparació d'un element de la formació als tres subsistemes (taller grupal) (plenari.)	Revisió- tutoria grupal de Pràctica 2 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>	Formalització i lliurament de la pràctica 2 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>
7a	El perfil professional com a referent per a la formació per al treball: el Sistema Nacional de les Qualificacions			Lectura UD <i>El Sistema Nacional de les Qualificacions (individual)</i>
8a	Competències i qualificacions en el marc de la formació professional i ocupacional	Pràctica 3: Utilitat de les competències en el context de la For. Professional (Taller grupal)		Lectura UD <i>Les competències i les qualificacions professionals</i>
9a	Competències i qualificacions en el marc de la formació professional i ocupacional (cont.)	Pràctica 3: Utilitat de les competències en el context de la For. Professional (plenari)	Fòrum: <i>Problemàtiques de la formació basada en competències</i>	Fòrum: <i>Problemàtiques de la formació basada en competències</i>
10a	El disseny curricular de la formació professional i ocupacional	Fòrum: <i>Problemàtiques de la formació basada en competències</i>	Revisió- tutoria grupal de Pràctica 3 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>	Formalització i lliurament de la pràctica 3 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>
11a	Modalitats de formació per al treball: els nous escenaris de formació.			Lectura UD <i>Els contextos de la Formació Professional</i>
12a	Els actors de la formació professional i ocupacional	Pràctica 4: Perfils professionals dels actors de la FP (taller grupal)		Lectura UD: Els actors de la formació professional i ocupacional
13a	Pràctica 4: Perfils professionals dels actors de la FP (taller grupal) (plenari)		Revisió- tutoria grupal de Pràctica 4 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>	Formalització i lliurament de la pràctica 4 (grupal) <i>Plataforma informàtica</i>
14a	Prova d'avaluació			
TOTAL	35 hores	35 hores	30 hores	45 hores

¹ Cada sessió presencial es comptabilitza amb 150 minuts (2h 30m.) per setmana.

5. Avaluació i acreditació dels aprenentatges

L'avaluació i acreditació dels aprenentatges es caracteritza per la multivarietat d'estratègies, instruments, fonts d'informació, criteris i indicadors d'avaluació.

Es necessari fer referència a dues opcions, d'acord a les possibilitats de implicació de l'alumne en el desenvolupament de l'assignatura:

Opció A: L'alumne té una implicació total en el desenvolupament de la matèria.

Opció B: L'alumne no té implicació en el desenvolupament de la matèria.

En el primer cas, l'avaluació considera els diferents tipus d'activitats de *E-A presencial, dirigit i autònom*. A la taula següent és presenta la síntesi del pla d'avaluació.

E-A PRESENCIAL	Presentació de pràctiques d'aula Exàmens parcials Assistència Participació Implicació Tutories	65 %
E-A DIRIGIT	Treball a la plataforma (fòrum, lliurament d'arxius, avaluacions, tutories,) Memòria de Treball final Realització de pràctiques fora d'aula	25 %
E-A AUTONOM	Optatiu: Portafoli de la matèria, recensions sobre la matèria, informe d'autoavaluació	10 %

En el segon cas, l'avaluació considera l'examen final i la memòria de pràctiques com bàsics per aprovar la assignatura (75% i 25 % respectivament).

6. Materials

6.1. Mitjans i recursos didàctics

Els mitjans i recursos didàctics a utilitzar estan en funció directa de la activitat a realitzar. Es poden pormenoritzar d'acord a la modalitat de treball presencial, dirigit o autònom. En el primer cas, *treball presencial*, es disposa de suficient varietat a l'aula (pissarra, retroprojector, equip informàtic, canó de vídeo, etc.) que s'activaran tant en les exposicions magistrals del professor com en les activitats de grup a l'aula.

Per el *treball dirigit* el gran recurs es la *plataforma informàtica* (que també serà utilitzada en el treball presencial). Aquest mitja conta amb una gran flexibilitat que permet un ampli ventall de possibilitats, com son la tutoria electrònica, el fòrum, el lliurament de treball, la carpeta de documents, l'avaluació dels treballs lliurats, el seguiment dels alumnes i grups, les estadístiques, l'agenda, les notícies, etc. La eficàcia d'aquest mitjà està en funció directa amb l'activitat a realitzar, exigint donar contingut i seqüència al treball a realitzar a través de la plataforma. El professor té la responsabilitat de afegir el documents base (guies didàctiques i altres documents d'informació), i mantenir al dia tot el sistema. En la programació de les activitats es pot veure el paper i moment que juga la plataforma informàtica en el desenvolupament de la assignatura.

A més, per el *treball autònom*, també es pot utilitzar aquesta eina, a la que cal afegir altres recursos (biblioteca, pàgines web, dossiers complementaris, bibliografia de reforç, etc.), segon siguin les necessitats individuals o grupals dels alumnes.

6.2. Bibliografía

- ALALUF, M. y STROOBANTS, M. (1994): "¿Moviliza la competencia al obrero?". **Revista Europea de Formación Profesional**. 1, 46-55.
- ALONSO, M.L. (1994): "Aproximación al perfil teórico de los profesionales de la formación en la empresa". **Revista de Ciencias de la Educación**. 158, 205-215.
- BERGER, R. y NAVÍO, A. (1999): "Gestión de la cualificación en talleres de reparación de automóviles". **Herramientas**. 58, 34-43.
- BERTRAND, O. (1991): "Dimensiones de la cualificación: especificidades y análisis". **Revista Europea de Formación Profesional**. 2, 28-32.
- BLIGNIÈRES-LÉGERAUD, A. de. (1999): "La dimension européenne de la formation des formateurs". **Actualité de la Formation Permanente**. 160, 38-40.
- BOLTON, A.; BROWN, R. and McCARTNEY, S. (1999): "The capacity spiral: four weddings and a funeral". **Journal of Vocational Education and Training**. 51, 4, 585-606.
- BUNK, G.P. (1994): "La transmisión de competencias en la formación y perfeccionamiento profesionales de la RFA". **Revista Europea de Formación Profesional**. 1, 8-14.
- CEDEFOP (2000): **La fonction tutorale dans la perspective communautaire**. CEDEFOP, Thessalonique.
- CEDEFOP (2000): **Ttnet Dossier nº1: Les évolutions des métiers de la formation et le rôle de l'innovation comme pratique transférable**. CEDEFOP, Thessalonique.
- CEDEFOP (2000): **Ttnet Dossier nº2: La fonction tutorale dans la perspective communautaire**. CEDEFOP, Thessalonique.
- COLARDYN, D. (1996): **La gestion des compétences**. Presses Universitaires de France, Paris.
- COLARDYN, D. (2000): "Certification des compétences professionnelles en entreprise: enjeux et possibilités?". **Actualité de la Formation Permanente**. 166, 56-59.
- COMMISSION EUROPÉENNE (1995): **Formation des Formateurs. Évolution complémentaire des professionnels de la formation: l'expérience du programme EUROTECNET**. Office des Publications Officielles des Communautés Européennes, Bruxelles.
- CURTAIN, R. (2000): "La empresa del futuro: sus implicaciones para la formación profesional". **Revista Europea de Formación Profesional**. 19, 33-42.
- DAL MIGLIO, G. et TRAMONTANO, I. (1999): "Vers la définition d'un modele national de compétences des professionnels de la formation". **Actualité de la Formation Permanente**. 160, 69-73.
- DAVIS, N. (1998): "La inversión de las empresas en la formación profesional continua". **Revista Europea de Formación Profesional**. 13, 77-82.
- DELCOURT, J. (1999): "Nuevas profesiones a favor de la formación en la empresa". **Revista Europea de Formación Profesional**. 17, 3-14.
- ELLSTRÖM, P.E. (1997): "The many meanings of occupational competence and qualification". **Journal of European Industrial Training**. 21, 6-7, 266-273.
- FERNÁNDEZ-RÍOS, M. (1995): **Análisis y descripción de puestos de trabajo**. Díaz de Santos, Madrid.

- FERRÁNDEZ, A. (1997): **El perfil profesional de los formadores**. Departamento de Pedagogía Aplicada, Universidad Autónoma de Barcelona (Documento policopiado).
- FERRÁNDEZ, A. (1989): "Formación de formadores: el modelo contextual-crítico". **Herramientas**. 4, 35-45.
- FERRÁNDEZ, A. (1993): "El papel del pedagogo y del formador en la empresa: la formación inicial y permanente". **Herramientas**. 30, 32-39.
- FERRÁNDEZ, A. (1996): "Presentación: Una aproximación temprana al tema del profesional de la 'formación técnica'". **Educación**. 20, 5-10.
- FERRÁNDEZ, A. (1997): "La formación y su contexto de actuación". En J. GAIRÍN y A. FERRÁNDEZ: **Planificación y Gestión de Instituciones de Formación**. Praxis, Barcelona. (pp. 3-27).
- FERRÁNDEZ, A. (2002): **Ideas para seguir reflexionando sobre educación**. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.
- FERRÁNDEZ, A. y TEJADA, J. (1998): "Análisis del modelo contextual crítico de formación de formadores: nuevas consideraciones". En M. FERNÁNDEZ Y C. MORAL (Coords.): **Formación y desarrollo de los profesores de Educación Secundaria en el marco curricular de la Reforma. Los retos profesionales de una nueva etapa**. Grupo Editorial Universitario/FORCE, Granada. (pp. 567-581).
- FERRÁNDEZ, A.; TEJADA, J.; JURADO, P.; NAVÍO, A. y RUIZ, C. (2000): **El formador de Formación Profesional y Ocupacional**. Octaedro, Barcelona.
- GAIRÍN, J.; FERRÁNDEZ, A.; TEJADA, J.; y NAVÍO, A. (Coords.) (1996): **Formación para el Empleo**. Neo3 Comunicación, El Masnou.
- GALLART, M.A. y JACINTO, C. (1996): "Competencias laborales: tema clave en la articulación educación-trabajo". **Boletín de la red Latinoamericana de Educación y Trabajo**. 6, 2, 13-18.
- GAN, F.; ALONSO, B.; DE FRANCISCO, E. y PUYOL, S. (1995): **Manual de técnicas e instrumentos de formación en la empresa**. Apóstrofe, Barcelona.
- GARCÍA FRAILE, J.A. y OLMOS, C. (1999): "El marco institucional de la formación continua en España y la UE". **Revista Complutense de Educación**. 10, 1, 257-286.
- GÉRARD, F. (1999): "Une professionnalisation fragile pour les acteurs de la formation continue". **Actualité de la Formation Permanente**. 160, 61-68.
- GILLET, P. (1998): "Pour une écologie du concept de compétence". **Education Permanente**. 135, 23-32.
- GROOTINGS, P. (1994): "De la cualificación a la competencia: ¿de qué se habla?". **Revista Europea de Formación Profesional**. 1, 5-7.
- GRÜNEWALD, U. (1996): "Formación continua en la empresa: ¿Contribución a la realización de la formación permanente?". **Revista Europea de Formación Profesional**. 8/9, 39-44.
- GRUP D'ESTUDIS SOCIOLÒGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL (QUIT) (2000): **¿Sirve la formación para el empleo?**. Consejo Económico y Social, Madrid.
- GUERRERO, A. (1999): "El enfoque de las competencias profesionales: una solución conflictiva a la relación entre formación y empleo". **Revista Complutense de Educación**. 10, 1, 225-360.
- INCUAL (2000): **Guía de la Formación Profesional en España**. Instituto Nacional de las Cualificaciones, Madrid.